

S P R A W O Z D A N I A

Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Русистика и современность*

W dniach 26–27 września 2008 r. odbyła się w Rzeszowie XI Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu *Rusycystyka i współczesność* zorganizowana przez Instytut Filologii Rosyjskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego wspólnie z Katedrą Komunikacji Interkulturowej Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. A.I. Hercena w Sankt Petersburgu (Rosja), Wydziałem Filologicznym Odeskiego Uniwersytetu im. I.I. Miecznikowa (Ukraina) oraz Katedrą Języka i Literatury Rosyjskiej Szkoły Wyższej w Nyiregyhazie (Węgry). Konferencja zgromadziła ponad 80 specjalistów z zakresu językoznawstwa, literaturoznawstwa i glottodydaktyki z 20 ośrodków akademickich 9 państw: Rosji, Ukrainy, Węgier, Litwy, Łotwy, Czech, Kazachstanu, Finlandii i Polski. Na konferencji reprezentowane były także liczne krajowe ośrodki akademickie.

Obrady toczyły się w trzech sekcjach językoznawczych, dwóch literaturoznawczych i dwóch metodycznych.

Językoznawcy wygłosili 30 referatów poświęconych komunikatywnym aspektom gramatyki i tekstu. W pierwszej sekcji lingwistycznej omawiano zagadnienia pragmatyki językowej i konceptualizacji świata. Agnieszka Gasz (Sosnowiec) swoje wystąpienie poświęciła problemowi podwójnej natury aforyzmów — zarówno jako samodzielnych jednostek, jak i elementów większych całości, Jadwiga Tarsa (Opole) zaprezentowała wyniki analizy blogu w ujęciu socjolingwistycznym, natomiast Ewa Straś (Sosnowiec) przedstawiła zagadnienie różnorodności polskich i rosyjskich porównań na bazie leksemów związanych ze zmysłem smaku. Językowemu obrazowi świata utrwalonemu w przezwiskach mieszkańców wsi rejonu odeskiego poświęcone było wystąpienie Natalii Szwiecowej (Odessa), zaś Marjatta Vanhala-Aniszewski (Luwiaskiula) i Lea Siilin (Joensuu) zaprezentowały analizę obrazu Władimira Putina odzwierciedlonego w środkach masowego przekazu w okresie jego prezydentury, a Krzysztof Świrko (Warszawa) poświęcił swoje wystąpienie interpretacji językowo-kulturowego obrazu **wiśni** w języku polskim i rosyjskim. Kolejne referaty dotyczyły odmian języka oraz lingwistyki tekstu. Referat Jewgienija Stiepanowa (Odessa) dotyczył aspektów powstawania w gwarze miejskiej związków wyrazowych opartych na stereotypach oraz roli, jaką w tym procesie pełni element socjalny i psychologiczny, rezultaty analizy żargonu rosyjskich i polskich studentów omówiła Dorota Dziadosz (Szczecin), natomiast specyfikę języka reklamy w rosyjskich i polskich środkach masowego przekazu przybliżyła Agnieszka Krzanowska (Szczecin). Tatiana Karasiowa (Woroneż) wygłosiła referat dotyczący przekładu polskiej dziewiętnastowiecznej prozy epistolarnej na język rosyjski.

Referaty drugiej sekcji dotyczyły porównawczego opisu funkcjonowania rosyjskich jednostek leksykalnych na tle innych języków, zwłaszcza języka polskiego i angielskiego oraz zmian w systemie gramatycznym języka rosyjskiego. Olga Prochorowa oraz Igor Ciekułaj (Biełgorod) skoncentrowali się na omówieniu semantycznej wieloznaczności czasowników *думать*, *судить*, *верить* w kontrastywnym, rosyjsko-angielskim ujęciu. Olga Diechnicz (Biełgorod) podjęła próbę opisu reprezentacji konceptu **mężczyzna** w rosyjskich i angielskich grupach językowo-kulturowych (na przykładzie paremii), a Jelena Pupynina (Biełgorod) przedstawiła wyniki kontrastywnej rosyjsko-angielskiej analizy materiału frazeologicznego, będącego konceptualizacją pojęcia **pozytywne emocje**. Jelena Koriakowcewa (Siedlce) na-

światliła tendencje rozwoju semantyczno-słowotwórczej kategorii *nomina abstracta*, z kolei w centrum zainteresowań Marii Mocarz (Lublin) znalazł się przekład polskich nazw własnych na język rosyjski (na materiale przewodników turystycznych po Polsce), jako szczególnie przypadki oddziaływań międzykulturowych.

W trzeciej sekcji lingwistycznej wygłoszono referaty poświęcone problemom przekładu i składni, głównie zdania pojedynczego. Igor Nagornyj (Bielgorod) w swoim wystąpieniu poruszył kwestię funkcjonowania partykuł, zwracając uwagę na ich dynamiczny charakter i potrzebę hierarchizacji. Irina Lewina (Sankt-Petersburg) scharakteryzowała modele leksykalno-syntaktyczne jako środek interpretacji tekstu literackiego, Zofia Czapiga (Rzeszów) omówiła rolę dewerbatywów z formantem zerowym w rozbudowie struktury semantycznej zdania pojedynczego w rosyjskich i polskich tekstach naukowych, Maria Puk (Rzeszów) zaprezentowała klasyfikację epistemicznych operatorów metatekstowych, natomiast tematem wystąpienia Anny Rudyk (Rzeszów) był problem subiekty semantycznego w języku polskim i rosyjskim. O zagadnieniu tautologii głównych członów tekstu jako szczególnym sposobie poznania lub utrwalenia wiedzy o świecie mówiła Małgorzata Borek (Sosnowiec).

W sekcjach literaturoznawczych wysłuchano 15 referatów, które dotyczyły między innymi historii literatury rosyjskiej oraz jej powiązań z literaturą innych narodów. Tematem wystąpienia Zygmunta Zbyrowskiego (Bydgoszcz) była twórczość Borysa Pasternaka w Polsce w latach 1963–1988, Irina Wołkowińska (Kamieniec Podolski) przybliżyła kwestię tłumaczenia utworów Juliusza Słowackiego przez rosyjskich poetów srebrnego wieku, Jelena Poliszczuk (Kijów) omówiła zagadnienie konceptu „autora-hazardzisty” w ukraińskiej prozie postmodernistycznej, natomiast Yousef Sh’hadeh (Kraków) przedstawił powiązania między literaturą rosyjską i arabską. Tematem wystąpienia Istvana Balogha (Nyiregyhaza) była rosyjska literatura erotyczna, a Regina Rybicka (Lublin) wygłosiła referat dotyczący prezentacji nowych treści w klasycznej formie sonetu we współczesnej prozie rosyjskiej. Kazimierz Prus (Rzeszów) poświęcił swoje wystąpienie porównaniu obrazów imperatorów Mikołaja I i Aleksandra II w liryce i publicystyce Fiodora Tiutczewa, a Agnieszka Lis-Czapiga (Rzeszów) poruszyła problem ludzkiej egzystencji w poezji Fiodora Glinki. Zagadnienie motywów ofiekich w poezji Konstantina Słuczewskiego zostało przedstawione przez Aleksandra Wołkowińskiego (Kamieniec Podolski), natomiast Artur Malinowski (Odessa) przeanalizował sposoby wyrażania emocjonalnego obrazu świata za pomocą odwołań do idylli w powieści Iwana Gonczarowa *Urwisko*. Lesława Korenowska (Kraków) omówiła różnice i podobieństwa w odzwierciedleniu tematu „las” w rosyjskiej i obcej literaturze przełomu XIX i XX wieku, Joanna Tarkowska (Lublin) dokonała analizy mitu miasta w poezji Swietłany Kiekowej, z kolei Henryk Grzyś (Rzeszów) wygłosił referat dotyczący symbolizmu — na podstawie twórczości Aleksieja N. Tolstoja.

Obrady sekcji metodycznych koncentrowały się głównie wokół aktualnych problemów nauczania języka rosyjskiego jako obcego, łącznie wygłoszono 35 referatów. W zdecydowanej większości omawiano zagadnienia dydaktyki szkoły wyższej. W centrum zainteresowań referentów znalazł się także aspekt kulturowy w nauczaniu języka obcego, nauczanie języka rosyjskiego w polskiej szkole oraz kształcenie tłumaczy. Irina Łysakowa (Sankt-Petersburg) przedstawiła problemy metodyki nauczania języka rosyjskiego jako obcego, natomiast wykorzystanie tekstu literackiego w nauczaniu języka rosyjskiego było tematem wystąpienia Władysława Woźniewicza (Łódź). Dorota Dziewanowska (Kraków) mówiła o roli komunikacji w języku obcym na lekcjach języka rosyjskiego, Sylwester Józefiak (Kraków) skoncentrował się na analizie sposobów odzwierciedlenia kultury w komunikacji językowej, a Emma Arhangeliska (Ryga) podjęła próbę określenia roli słowotwórstwa w edukacji tłumaczy. Larisa Pawłowska (Rzeszów) scharakteryzowała aspekt kulturologiczny kategorii językowych w nauczaniu języka rosyjskiego jako obcego, Antoni Paliński (Rzeszów) poruszył zagadnienie efektywności w nauczaniu języków obcych, natomiast Anna Pado (Lublin)

zaprezentowała wykorzystanie metody projektów w nauczaniu języka rosyjskiego. Olga Miłowidowa (Sankt-Petersburg) przedstawiła wpływ technologii informacyjnej na proces modelowania komunikacyjno-pragmatycznej metody nauczania języka rosyjskiego jako obcego, z kolei wystąpienie Anny Graszek-Tańskiej (Toruń) poświęcone było wpływowi slangu na rozwój kompetencji językowej polskich studentów-rusycystów. Renee Grenarowa (Brno) przybliżyła zagadnienie wykorzystania frazeologizmów porównawczych w nauczaniu języka rosyjskiego jako obcego, a Tulebiki Kulgildinowa (Ałmaty) opisała rolę kognitywnego modelu konceptu **słońce** w tworzeniu międzykulturowej kompetencji. Halina Zajac (Kraków) omówiła wykorzystanie ćwiczeń w słuchaniu w aspekcie poprawy efektywności nauczania języka rosyjskiego w szkole, natomiast Justyna Deczewska (Warszawa) — rosyjskojęzycznych piosenek jako materiału dydaktycznego w podręcznikach do nauki języka rosyjskiego. Tematem wystąpienia Wojciecha Sosnowskiego (Warszawa) było wykorzystanie metody systemowo-eklektycznej w nauczaniu języka rosyjskiego. Aleksy Kucy (Lublin), z kolei, podjął próbę przybliżenia metodologicznych aspektów nauczania tłumacza symultanicznego, Tadeusz Pacholczyk (Poznań) przedstawił wyniki badań nad rolą leksykalnych skojarzeń w nauce języka obcego, a Ewa Dźwierżyńska (Rzeszów) przeanalizowała proces kierowania przyswajaniem leksyki języka rosyjskiego. Zagadnienie przygotowania studentów-rusycystów do samokształcenia było tematem wystąpienia Anny Żarskiej (Rzeszów), Maria Kossakowska-Maras (Rzeszów) zaprezentowała sposoby wykorzystania materiałów glottodydaktycznych w tworzeniu socjokulturowej kompetencji studentów, a Katarzyna Buczek (Rzeszów) skoncentrowała się na analizie zagadnień związanych z nauczaniem języka obcego dorosłych na poziomie zerowym. Joanna Smoła (Rzeszów) poświęciła swoje wystąpienie badaniom nad rozwojem umiejętności mówienia w języku obcym, Katarzyna Marszał (Rzeszów) przedstawiła najnowsze trendy w podejściu do pracy domowej we współczesnej glottodydaktyce, a Małgorzata Dziedzic (Rzeszów) na przykładzie języka rosyjskiego omówiła sposoby wykorzystania materiałów internetowych do nauczania języka obcego. Referat Magdaleny Mierzwy (Rzeszów) poświęcony był sprawności pisania, natomiast Barbara Wszolek (Rzeszów) zarysowała sytuację w nauczaniu specjalistycznego języka rosyjskiego na kierunkach ekonomicznych w polskich szkołach wyższych.

Rusycystyka i współczesność to jedna z większych międzynarodowych konferencji rusycystycznych w Polsce, gromadząca za każdym razem specjalistów z licznych ośrodków naukowych. Wystąpienia oraz dyskusje w sekcjach i w kuluarach umożliwiają swobodną wymianę myśli i ułatwiają nawiązywanie kontaktów naukowych, co wnosi znaczący wkład do badań nad językiem rosyjskim, a szeroki profil tematyczny przedstawionych referatów daje wgląd w najnowsze tendencje rozwoju badań nad językiem rosyjskim. Wygłoszone podczas konferencji referaty doczekają się publikacji w trzech oddzielnych tomach.

Artur Czapiga

III Międzynarodowa konferencja naukowa *Ego-dokument i literatura* w Instytucie Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego

Wzorem lat ubiegłych Instytut Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego przy współudziale Rosyjskiego Ośrodka Nauki i Kultury oraz Fundacji Kultura i Sztuka ponad Granicami zorganizował w dniach 23–24 kwietnia 2009 r. trzecią międzynarodową konferencję naukową z cyklu *Ego-dokument i literatura*. W obradach skoncentrowanych wokół tematów *Wspomnienia pisarzy rosyjskich* oraz *Rosja i Rosjanie we wspomnieniach pisarzy polskich* wzięło udział ponad pięćdziesięciu uczonych z polskich, rosyjskich, francuskich, lotewskich,

słowackich, węgierskich, izraelskich, estońskich, bułgarskich oraz białoruskich ośrodków naukowych.

Uczestników konferencji oraz gości zebranych w Sali Senatu Pałacu Kazimierzowskiego powitali Prorektor UW ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą prof. dr hab. Włodzimierz Lengauer, Ambasador Federacji Rosyjskiej Władimir Grinin, Dziekan Wydziału Lingwistyki Stosowanej prof. dr hab. Sambor Grucza, Dyrektor Rosyjskiego Ośrodka Nauki i Kultury w Warszawie Siergiej Skaczko oraz Dyrektor Instytutu Rusycystyki prof. dr hab. Alicja Wołodźko-Butkiewicz. W wystąpieniach obok życzeń owocnych obrad pojawiły się uwagi na temat aktualności oraz rangi problematyki konferencji, a także perspektyw dalszego rozwoju kontaktów naukowych i kulturowych z Rosją.

Po części oficjalnej rozpoczęły się obrady plenarne pod przewodnictwem prof. Alicji Wołodźko-Butkiewicz. Prelegenci skupili się na problematyce badań ego-dokumentów, w szczególności — pamiętników i wspomnień. Posiedzenie zainaugurowało wystąpienie prof. Fiodora Fiodorowa (Daugavpils, Łotwa) *Мемуары как проблема*, którego autor wprowadził słuchaczy w krąg teoretycznych ujęć ego-dokumentu: jego relacji z literaturą piękną, statusu, przedmiotu opisu oraz metodologii. Prof. Olga Kovacicová (Bratysława, Słowacja) w referacie *Генологические аспекты мемуаров* zaprezentowała dwa skrajne bieguny zakresu ego-dokumentów dokumentalność i literackość w oparciu o analizę pamiętników Ilji Erenburga *Лудzie, lata, życie* oraz Aleksieja Remizowa *Ruś wichrem niesiona*. Prof. Natan Tamarczenko (Moskwa, Rosja) w odczycie *Структура «я» в устных мемуарах (Беседы В.Д. Дувакина с М.М. Бахтиньим)* skoncentrował uwagę na specyfice ustnych wypowiedzi o charakterze wspomnieniowym wybitnego rosyjskiego uczonego Michaiła Bachtina. Natomiast prof. Ludmiła Łucewicz z Uniwersytetu Warszawskiego w referacie *Эго мемуарного текста* podjęła próbę typologizacji podmiotów tekstów memuarystycznych, ilustrując niektóre formy reprezentacji „ego” w oparciu o pamiętniki Władimira Korolenki i Andrieja Bielego.

Wznowione po krótkiej przerwie obrady pod przewodnictwem prof. Władimira Kantora rozpoczęło wystąpienie prof. Samuela Schwarzbanda (Jerozolima, Izrael) *Н.В. Гоголь: реальная и литературная биографии*. Prelegent zademonstrował proces przekształcania przez Gogola *quasi*-realiów relacji między nim a Puszkinem w „wiarygodne fakty”, które legły u podstaw „rzeczywistej” biografii pisarza. Następnie prof. Agnes Dukkon (Budapeszt, Węgry) w referacie *На перекрестке жанров: атрибуты исповеди и дневника в эпистолярности Белинского*, dokonała analizy korespondencji rosyjskiego krytyka jako wypowiedzi rejestrującej złożony obraz jego duszy i życia. Prof. Antoni Semczuk z Uniwersytetu Warszawskiego, opierając się na *Wspomnieniach literackich Turgeniewa*, skoncentrował uwagę na wyłaniającym się stamtąd wizerunku Bielińskiego — zdeklarowanego okcydentalisty o głębokich korzeniach narodowych oraz człowieka kochającego sztukę i literaturę. Głównym celem wystąpienia prof. Aleksandra Fieduty (Mińsk, Białoruś) *Приватная жизнь профессора Сенковского (Барон Брамбеус в воспоминаниях и письмах современнику)* było zademonstrowanie różnic między wizerunkami Józefa Sękowskiego — popularnego rosyjskiego dziennikarza pierwszej połowy XIX wieku, z pochodzenia Polaka, odmiennie postrzeganego przez kobiety i mężczyzn. Z kolei prof. Walenty Piłat z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w referacie *Эссе, повесть, биография или рассказ: Маленькая девочка из „Метрополя” Людмилы Петрушевской* skupił uwagę na problematyce gatunku wspomnieniowego utworu tej współczesnej pisarki.

Na obrady popołudniowe, odbywające się w gmachu BUW, złożyło się siedem wystąpień. Prof. Piotr Fast z Wyższej Szkoły Lingwistycznej w Częstochowie w referacie *Писарзе росыјсцы ве wspomnieniach Aleksandra Wata* przeanalizował rosyjskie literackie fascynacje polskiego pisarza. Przedmiotem refleksji naukowej prof. Barbary Olszek z Uniwersytetu Łódzkiego, która zaprezentowała odczyt *Польские сюжеты в „Воспоминаниях. За*

полвека" Петра Боборыкина, stały się zarówno cechy gatunkowe *Wspomnień*, jak i ich treść, szczególnie zaś wątki polskie. Prof. Dina Magomiedowa (Moskwa, Rosja) w referacie *Легенды об Александре Блоке в мемуарах 1920–1930-х гг.* skupiła uwagę na legendach biograficznych, tworzonych po śmierci Błoka przez pisarzy emigrantów oraz twórców sowieckich. Wystąpienie prof. Iriny Bielobrowcewej (Tallin, Estonia) „*Дневниковые записи*” i „*Записки писателя*” Юрия Слезкина (1885–1947) poświęcone było specyficie gatunkowej memuarów rosyjskiego prozaika. Prof. Nora Buhks z Uniwersytetu Sorbona (Francja) wygłosiła referat *Петр Потемкин — «маленький мэтр» Серебряного века*, w którym zrekonstruowała wizerunek zapomnianego poety w oparciu o różnorodne świadectwa pamiętnikarskie. Prof. Alicja Wołodźko-Butkiewicz z Uniwersytetu Warszawskiego w referacie „*Соблазны мемуариста*”, или о воспоминаниях Наума Коржавина dokonała charakterystyki gatunkowej oraz tematycznej wspomnień rosyjskiego dysydenta. Ostatni referat obrad popołudniowych *Воспоминания писателей в переходный период* wygłosiła prof. Tatiana Koladicz (Moskwa, Rosja). Prelegentka poświęciła go strukturze wspomnień rosyjskich pisarzy, powstałych w latach 1985–2002.

Obrady drugiego dnia konferencji przebiegały w trzech sekcjach w gmachu Wydziału Lingwistyki Stosowanej przy ul. Szturmowej 4.

Posiedzenie sekcji pierwszej otworzył prof. Gieorgij Prochorow (Kołomna, Rosja), który w wystąpieniu *Документальность и художественность как потенциальные грани мемуарных произведений (А.Т. Болотов — Ф.М. Достоевский — Б. Пильняк)* zaprezentował pogląd na memuary jako zjawisko metatekstowe, oparte na synkretycznym połączeniu dwóch biegunów (dokumentalnego i „innej rzeczywistości”). Następnie prof. Lubow Sapczenko (Uljanowsk, Rosja) w referacie *Образ Н.М. Карамзина в зеркале мемуаристики (из архивных разысканий)* skupiła uwagę na mało znanych pamiętnikach, poświęconych postaci rosyjskiego pisarza i historyka. Dr Magdalena Dąbrowska z Uniwersytetu Warszawskiego poświęciła swe wystąpienie *Бригадиера войск polskich подроз в глѣб Росји. О „Дзйеннйку...” Жѣзѣфа Копця* przeglądowi treści syberyjskiej części dzienników polskiego generała, źródłom podawanych informacji oraz sposobom ich przekazu. Prof. Jelena Sozina (Jekaterinburg, Rosja) wybrała temat „*Тексты жизни*” — „*тексты литературы*” писателей Урала 1860–1900-х гг. Prelegentka zaprezentowała utwory literatury regionalnej okresu realizmu, przede wszystkim dzieląc je na „teksty życia” i „teksty literatury” przy zastosowaniu własnej typologii. Przedmiotem wystąpienia doc. Swietłany Pawłowej (Saratów, Rosja) *Авторское видение России в мемуарах Ж. де Сталь „Десять лет в изгнании”* była recepcja Rosji i Rosjan przez francuską pisarkę. Prof. Anna Stankiewicz (Daugavpils, Łotwa) w referacie *Об одной модели романтического сознания (мемуары Н. Голицыной и Н. Куцкой)* dokonała analizy porównawczej pamiętników rosyjskiej księżnej i polskiej arystokratki ze względu na typ świadomości kulturowej. Prof. Natalia Wołodina (Czerepowiec, Rosja) w prelekcji *Воспоминания Екатерины Павловны Майковой как опыт житнетворчества* przeanalizowała memuary żony Władimira Majkowa, w których „prawda” przeplata się ze „zmyśleniem”. Dr Monika Grącka z Uniwersytetu Warszawskiego w referacie *Ze wspomnień literackich Николая Златовратского* skoncentrowała uwagę na specyficie portretów literackich Aleksandra Lewitowa, Iwana Turgieniewa, Michaiła Sałykowa-Szczedrina, Aleksandra Ertela oraz Wsiewołoda Garszyna, pozostawionych przez pisarza-narodnika. Z kolei dr Ewa Gazdecka (Uniwersytet Warszawski) w wystąpieniu *Лев Толстой в воспоминаниях ближайших. Меандры объективизму* po scharakteryzowaniu świadectw pamiętnikarskich żony i dzieci rosyjskiego pisarza, doszła do wniosku, że przeważają w nich stronnicze, subiektywne oceny. Prof. Izabella Malej z Uniwersytetu Wrocławskiego zaprezentowała *Незнане строниче росыйской мемuaryстыки. „Вспоминения” Константина Коровина*, skupiając uwagę na osobliwościach tematycznych i gatunkowych memuarów rosyjskiego malarza-impresjonisty, ich oryginalności i niepowtarzalności na tle epoki. Dr hab. Grażyna Bobilewicz z Instytutu

Slawistyki PAN w wystąpieniu *Стратегия игры в «тексте жизни» русской богемы начала XX века. Арт-подвал «Бродячая собака» в мемуарах*, bazując na materiale, który werbalnie dekoduje kabaret, zwróciła uwagę na strategię funkcjonowania autorów memuarów (jednoczesne przebywanie w realnej i umownej czasoprzestrzeni) i zaproponowała rozgraniczenie intencji informacyjnej i komunikacyjnej. Obiektem interpretacji i komentarza w referacie *Memento (me)tori, или как Горький помнит Чехова* prof. Ludmiła Dimitrowa (Sofia, Bułgaria) stały się zapiski pamiętnikarskie, poczynione przez Gorkiego po śmierci Czechowa, rozpatrywane w szerokim kontekście kulturologicznym wspomnień Iwana Bunina, Alaksandra Kuprina, Leonida Andriejewa i in.

Obrazy drugiej sekcji rozpoczęły prelekcje, poświęcone pamiętnikom rosyjskich filozofów i pisarzy pierwszej fali emigracji. Refleksja prof. Marii Cymborskiej-Lebody z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, która wygłosiła referat „Своё” и „чужое” в „Самопознании” *Николая Бердяева: пол — Эрос — личность*, skierowana była na zademonstrowanie dominujących cech „autobiografii filozoficznej” rosyjskiego myśliciela. Prof. Tatiana Szczedrina (Moskwa, Rosja) w wystąpieniu *Русская философия как «мемуар»: экзистенциальные мотивы исторической памяти Евгения Трубецкого и Густава Шпета* zaproponowała odczytanie rosyjskiej filozofii jako specyficznego „pamiętnika”, w którym dyskusje intelektualne toczą się w kontekście egzystencjalnego przeżywania historii i rozmów o przeszłości. Prof. Władimir Kantor (Moskwa, Rosja) w referacie *Хранительницы. Мемуары жен русских философов-эмигрантов* skoncentrował uwagę na wspomnieniach żon rosyjskich filozofów Siemiona Franka i Dmitrija Mereżkowskiego. Dr Urszula Cierniak z Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie w wystąpieniu *Мемуары Анатолия Ванеева „Два года в Абези” (К вопросу о личности и судьбе автора)* dokonała analizy wspomnień łagrowych rosyjskiego myśliciela i pisarza. Prof. Danuta Szymonik z Akademii Podlaskiej w Siedlcach zaprezentowała referat *Иван Бунин и его родные в мемуарах Бориса Зайцева*, w którym skupiła uwagę na strukturze oraz tematyce wspomnień rosyjskiego pisarza. Doc. Natalia Koznowa (Stary Oskoł, Rosja) w wystąpieniu *Реальный факт и художественный вымысел в мемуарах писателей-эмигрантов первой волны* starała się dowiedzieć, że we wspomnieniach pisarzy-emigrantów tzw. pierwszej fali realne fakty są zwykle przeobrażone, co wiąże się nie tylko ze specyfiką pamięci, ale też światopoglądem twórców. Przedmiotem refleksji prof. Małgorzaty Mateckiej z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego była *Rosja i jej творцы в воспоминаниях Сергея Rachmaninowa*. Prelegentka poświęciła wystąpienie wizji kultury rosyjskiej przełomu XIX i XX w. w emigracyjnym piśmiennictwie rosyjskiego kompozytora. Dr Elżbieta Banasiuk z Uniwersytetu Warszawskiego w referacie *Эго в аристократическом корсете (воспоминания Зинаиды Шаховской „Таков мой век”)*, prezentując wspomnienia rosyjskiej emigrantki, wyeksponowała wpływ jej arystokratycznego pochodzenia na sposób postrzegania siebie i świata. Dr Iwona Krycka-Michnowska z Uniwersytetu Warszawskiego w wystąpieniu „Polska 20. roku” i „Dziennik Warszawski” *Zinaidy Gippius. Analiza porównawcza* zestawiała oddzielone dwudziestoletnią przerwą teksty rosyjskiej pisarki, poświęcone jej pobytowi w Polsce międzywojennej, analizując motywy oraz charakter zmian wprowadzonych przez Gippius. Prof. Anna Woźniak z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego zaprezentowała referat *Женская живопись о России: Н. Тедффи и З. Гуннуyc*. Wystąpienie prof. Anny Paszkiewicz z Uniwersytetu Wrocławskiego *Widziane z dwóch brzegów. Dylogia Iriny Odojewcewej* skoncentrowane było na osobowości autorki wspomnień i stworzonych przez nią portretach literackich. Kontynuując temat, prof. Bronisław Kodzis z Uniwersytetu Opolskiego zreferował zagadnienie *Postać autora we wspomnieniach Iriny Odojewcewej*.

W trzeciej sekcji wygłoszono referaty poświęcone działaczom kultury polskiej, rosyjskiej oraz ukraińskiej. Obrady zainaugurowało wystąpienie prof. Anny Skotnickiej z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie *Образ автора в воспоминаниях Зои Маслениковой „Borys*

Pasternak. Spotkania”. Jako przedmiot analizy posłużyły prelegentce wspomnienia rosyjskiej rzeźbiarki o Pasternaku i osobach z jego otoczenia, ujawniające bogactwo osobowości twórczej ich autorki. Uwagę prof. Janiny Sałajczyk (Gdańsk), która wygłosiła referat *Wspomnienia Anatolija Gładilina. Obraz rzeczywistości radzieckiej lat 50.–70. (aspekt kulturowy)*, przyciągnęły przełomowe zjawiska w środowisku literackim okresu poststalinowskiego oraz portrety literackie, zaprezentowane we wspomnieniach rosyjskiego pisarza. Prof. Tatiana Kucharienok (Ryga, Łotwa) w wystąpieniu *Границы памяти. Автобиографическая мемуаристика Али Рахмановой* zaprezentowała sylwetkę oraz tryptyk wspomnieniowy zapomnianej autorki. Prof. Véronique Jobert z Uniwersytetu Sorbona w referacie *Автобиографическая проза писательницы Натальи Ильиной* przybliżyła słuchaczom nie tylko prozę wspomnieniową, ale również dramatyczny los oraz postać rosyjskiej pisarki. Prof. Arkadij Nieminuszczij (Daugavpils, Łotwa) w referacie *«Соло на IBM» С. Довлатова как мемуарный текст* dokonał analizy gatunkowej oraz tematycznej zapoznanych fragmentów prozy autobiograficznej rosyjskiego pisarza-emigranta. Prof. Wanda Supa z Uniwersytetu w Białymstoku wygłosiła referat *Образ Запада во воспоминаниях Виктора Жерофеева в повести „Добры Сталин”*. Prof. Galina Niefagina z Akademii Pomorskiej w Słupsku poświęciła swe wystąpienie *„Она будет мной, когда меня не будет”*: текст жизни в мемуарах жены писателя Ю. Дружникова żonie rosyjskiego pisarza-emigranta, zaprezentowanej jako jego wierna przyjaciółka i współpracownica.

Odrębną grupę stanowiły referaty poświęcone recepcji kultury polskiej oraz rosyjskiej. Prof. Walentyna Sobol z Uniwersytetu Warszawskiego w referacie *Дискурс русской культуры в дневниках А. Довженко* dokonała analizy opublikowanych w 2004 r. dzienników znanego w czasach radzieckich reżysera i scenarzysty. Prof. Jan Orłowski (Lublin) w wystąpieniu *Польша и польские поэты во воспоминаниях Вадимира Британисзского („Поэзия и Польша. Путешествие длиной полжизни”)* skoncentrował uwagę na charakterystyce nowej książki współczesnego rosyjskiego pisarza, eseisty i tłumacza literatury polskiej. Prof. Małgorzata Semczuk-Jurska z Uniwersytetu Warszawskiego wygłosiła odczyt *Jak literatura przeplata się z życiem (spotkania Polaków z Anną Achmatową)*, poświęcony kontaktom i rozważaniom na temat osobowości i twórczości rosyjskiej poetki takich polskich działaczy kultury, jak Józef Czapski, Seweryn Pollak, Ryszard Przybylski, Andrzej Drawicz i in. Przedmiotem refleksji naukowej dr hab. Anny Jędrzejkiewicz z Uniwersytetu Warszawskiego, która wygłosiła referat *„Zostało z uczyty bogów”*. *Literatura rosyjska w autobiograficznej refleksji Igora Newerlego*, stały się opublikowane już po śmierci pisarza wspomnienia, świadczące o jego głębokiej znajomości literatury rosyjskiej. Na zakończenie dr Magdalena Dobrogoszcz (Uniwersytet Warszawski) w wystąpieniu *Rosja i Rosjanie w „Miesiącach” Kazimierza Brandysa* przytoczyła sądy polskiego pisarza na temat polsko-rosyjskich relacji politycznych, charakterów narodowych oraz literatury rosyjskiej.

Konferencja przebiegała w atmosferze ożywionej, rzeczowej dyskusji. Podczas podsumowania obrad jej uczestnicy podkreślali zasadność kontynuowania badań nad ego-dokumentem. Zwracano również uwagę na to, że organizowane przez Instytut Rusycystyki konferencje są nie tylko doskonałym polem do wymiany poglądów i doświadczeń, ale też stanowią inspirację do pojawiania się nowych hipotez i koncepcji, dając podstawy do rozwiązywania istotnych problemów teoretycznych oraz historycznoliterackich.

Materiały konferencji zostaną opublikowane w postaci kolejnego, XX już tomu wydawanych przez Instytut Rusycystyki prac naukowych serii „Studia Rossica”.

Iwona Krycka-Michnowska